ԱՐՄԱՆԻԱ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՑԻՆ ԳԱՂԱՓԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐՒԵՍՏԱՅԻՆ

ԹՈՒԹԻՒՆ ԱՐՄԱՆԻԱՅԻ ԳՐԱՏՈՒՆԻ

Ամեն տեսակ համար ուր այս լրագրի մուտքը արգիլուած չէ, ամբողջ 14րդ չրջանի (98օգոստ.—99 մայիս) բաժնորդագրութիւնն է 20 ֆր. կանխիկ։ Դարձեալ է նաև բաժնորդագրուիլ քանի ամսի համար որ ուզուի, ամեն մէկ ամսականը 2½ ֆր. հաշուելով և 1899 մայիս ամսէն անդին չանցնելու պայմանով։

Նամակ և ծրար պէտք է ղրկել հետևեալ հասցէով. M. PORTOUKALIAN, Rédacteur du journal *Arménia*. MARSEILLE (France)։

ՉԻ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 34

1898 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 3

1898 ՆՈԵՄԲԻՍ 21 (Հ. Տ.)

ՑԱՆԿ

Խմբագրութիւնէ Դ. և Շրջ. օրեր

ԳՈՒՇԱՆԱՆՔ

Խմբագրութիւնք, երբէք հարկ համարիլ, հանգամանքով և հանգամանքի միայն կը հրատարակէ իրեն ղրկուած գրութիւնները։ Ետ տալու չէ վերադարձնելիք հրատարակուած ձեռագրները։

Յանուագումներ կընդունուին Հայերէն և Ֆրանսերէն լեզուով Յանուագման 1 միլիադրէզ 1 տանգիմարժէք։ 1 գլխագիր 2 տանգիմ։

Les annences, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la Rédaction : Rue Glandevès, 17.

ՀՈՍՔԱՆԳԱՄՈՒԹԻՒՆ

Սպանա-ամերիկեան պատերազմը եւ Հայերս։ —Նամակ Անգլիանց (Լոնտոն)։— Հանգանակութիւն մը։ — Համեստ բաժնեգործներ։—Տեղական։ — Թիւրքիոյ լուրեր։ — Կրետէ։—Պրուսացիներու լուրեր։ — Յանուագումներ։—Յանասիրական (Ցամէ)։

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԱԶԴ

Ապրիլեան 14րդ չրջանի Գրգ ամիսը լրացած է։ Հետեւապէս կը յիշեցունենք մեր այն բաժնորդներուն որոնք այս չրջանի սկիզբը 10 ֆրանք միայն վճարած էին, թէ իրենց վճարքի պայմանաժամը լրացաւ և կը պարտին դեռ 10 ֆր. ևս ղրկել, մինչև 14րդ տարեչրջանին վերջը վճարած լինելու համար։

Հարկ կը համարինք մեր չնորհակալութիւնները յայտնել եւրոպացիներ և ամերիկացիներ մեր այն բաժնորդներուն որոնք իրենց տասցած լրագրի բաժնորդագինը կանխիկ ղրկելով իրենց բնակած երկրի ժողովրդի օգտակար ասլորութիւններէ այդ մէկն ալ սովրած և իւրացուցած են, Միւս կողմէ ալ կը համարձակինք խնդրել մեր այն բաժնորդներէ որոնք իրենց պարտքը դեռ չեն կատարած, դէթ այժմ փութալ ղրկել իրենց բաժնորդագին որով իրենք ալ իրենց կողմէ գործին դիւրութիւն մը տուած կը լինին։ Տարակոյս չունինք որ եթէ մեր բաժնորդներ գիտնային թէ իրենց պարտաճանաչութեան մէջ փութալնան չգոնուելով սրչափ դժուարութիւններ կը հանեն մեր ազդէն դժուարատար դործին առջև, այնչափ գանդաղ չգիտէ չարժէին իրենց բաժնորդագին ղրկելու համար։ Ուստի կը կարծենք թէ այս մի քանի տող ազդարարութիւն բաւական պիտի լինի զիրենք փութացունելու իրենց բաժնորդագնի վճարման մէջ։

ՍՊԱՆԱ-ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐՍ

(Շար. 30րդ թուէն)

Դ

Մեր ազատութիւն ձեռք ձգելու անյաղողութեանց իսկական պատճառները։

Թողլով որ եւրոպացիքը եւրոպացի դիւանագիտական նօթերուն խազերը չարժէին իրենց բաժնորդագին ղրկելու համար։ Ուստի կը կարծենք թէ այս մի քանի տող ազդարարութիւն բաւական պիտի լինի զիրենք փութացունելու իրենց բաժնորդագնի վճարման մէջ։

ՍՊԱՆԱ-ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ
ԵՒ ՀԱՅԵՐՍ

(Շար. 30րդ թուէն)

Դ

Մեր ազատութիւն ձեռք ձգելու անյաղողութեանց իսկական պատճառները։

Թողլով որ եւրոպացիքը եւրոպացի դիւանագիտական նօթերուն խազերը չարժէին իրենց բաժնորդագին ղրկելու համար։ Ուստի կը կարծենք թէ այս մի քանի տող ազդարարութիւն բաւական պիտի լինի զիրենք փութացունելու իրենց բաժնորդագնի վճարման մէջ։

1. Հայաստանի աշխարհագրական դիրքը։
2. Հայոց ազգութիւնը։
3. Ձգմարիտ կրօնքի պակասութիւնը։ և
4. Ընկերական կազմակերպութեանց բացակայութիւնը։

1. Հայաստանի աշխարհագրական դիրքը

Հայաստան կղզիացեալ լեռնապատ մ'է, չրջապատուած հիւսիսէն և արեւմուտքէն մահմէտականութեան, բուն նութեան և անբարոյականութեան մոլութիւններէն, հիւսիսային արեւելքէն՝ արիւնարբութեան և բացարձակ բռնակալութեան մոլութիւններէն և հարաւային արեւելքէն՝ դարերը ազատութեան մէկ խոչընդոտող մոլեռանդութիւնէն։ Այս երեք մոլութիւններն անդրդուելի պատուարի մը պէս չրջապատած ըլլալով Հայաստանը, իրենց ուրոյն ուրոյն ազդեցութեան տակ չգած են նորա բնակիչները։ Ըրշմունքց թափառութեան օրով, երբ Հայաստանի դրացիներն էին հնուվմայեցի քաղաց լիգեոններն և վերջացի քաղաց բռնակներն, Հայաստան ևս արտադրեց նոցա մրցակից Տիգրաններ, Միհրդատներ և Արտաշէս։ ներ։ Նոյնպէս որմգպական կրօնք իւր պատմնակէտք հաստած պահուն, Հայաստան նոցա դենպահներուն մրցակից արտադրեց Գովհէփ կաթողիկոսներ, Մեսրոպ Մաշտոցներ, Ղեոնդ երէցներ, վարդաններ, վահաններ և գարեգիններ։ Ջարմանալի չէ ուրեմն որ այսօր ալ յաւալ եկած են պժգալի անբարոյականներ, անգութ բռնապետներ, ծայրայեղ հոսանքներ և տգիտութեան յամառ պահապաններ. այս բոլորը մեր մէջ յաւալ եկած են մեր չրջակայքերը տիրող ոգեղց ազդեցութեան մեր ազգին վրայ ըրած ներգործութիւնէն։

Դարձեալ՝ Հայաստան, աշխարհագրական տեսակէտով, լինելով Եւրոպայի և Ասիայի միչև ձգուած կամուրջ մը, Հայերը բնական միջնորդ գարձան ոչ միայն Եւրոպայի գործարանաց արտադրութիւններն Ասիայի նահապետական երկիրները ցրուելու և փոխարէնն Ասիայի հարստութեանց, խնկեղէններու, բրդեղէններու և ուրիչ նախնական արտադրութեանց հետ միասին և ոսկիները Եւրոպա փոխադրելու, այլ նաև Եւրոպայի քաղաքակրթութիւնն յԱսիա, և Աւետարանի ճշմարտութիւնը փոխադարձաբար յԵւրոպա փոխադրելու ալ գործիք մը դարձան, չմոռնալով ամեն առթիւ իրենց փոխադարձ. նեղէն, իրենց հաճելի եղեցածնէն մաս մ'ալ անշուշտ իրենց համար պահելու։ Այսպէս հայ վաճառականները, որոնք առհասարակ ներքնացած են քաղաքներու մէջ, իրենց վերապահելով եւրոպական առ. րանաց հետ քրջական մոլութիւնները մաս մը և Հնդկաստանէն եկած հասարակածային ապրանքներու հետ միասին նոտպանելու ճոխ ու փարթամ կենցաղավարութիւնէն մաս մը, դարձան մեկ և շուայտ ժողովուրդ մը, որմէ բնական էր սպասել որ, օր մը չէ օր մը, իր գեղեց ու չուայտ կենցաղավարութեան կարիքները գոհացնելու համար, բանանար իր գաչտերն հոզագործ և կամ լեռնցի ազգատ նզթորը վրայ. և այս ևս մինչ մեկ կողմէն գաչտերն և լեռնցի Հայերը քաղաքացի Հայոց ապրուսները լինելու կը վարժեցնէր, միւս կողմէ ներքին դժգոհութիւնները ասիի կատարին էլեող բռնապետներուն Հայոց ներքին կեանքին մէջ մանելու, նոցա նիւթական և բարոյական դժբերը չափելու, քնաւորական և ազգային երկպառակութեանց որոշներ անրմանելու, հուսկ ուրեմն և զայնս իրենց բռնապետական կրից մահաբեր մանգալին անպայման զոհ ձգելու։ Սակայն այս բոլորին պիտի կրնայինք գարման մը տանիլ, եթէ միայն կամ քիչ մը դե-

դործին առջև, այնչափ գանդաղ չգիտէ չարժէին իրենց բաժնորդագին ղրկելու համար։ Ուստի կը կարծենք թէ այս մի քանի տող ազդարարութիւն բաւական պիտի լինի զիրենք փութացունելու իրենց բաժնորդագնի վճարման մէջ։

— Գնա՛նք, գաղէ՛, հրկնէց Ջէհրան մեղմօրէն և նոքա ուղեորութեան դէպի վրաններըե

Ձանազարհին նրանց հանգիստէց փոքրիկ Աւետը, որ պառնները իրեն առաջ տուած, արօտատեղիէ էր վերադառնում։ Դադէ Մէրան կանչէց իրեն մօտ և դերկելով կուշտ կուշտ համբուրէց նորա երեսները, իր որդու կարօտը թոռնից առնել կուզէր։ Մայրը գորովալից աչքերով նայէց իր որդու վրայ և մխիթարուէց։

— Հօէմքն (զաւակս), պառնները գոհ տար, չուտով տուն արի, չերգնաս ընկերներիդ հետ խաղալու։

— Յար սաքիմքն, սար ճավիմքն (գլխիս վրայ, աչքիս վրայ), ասաց Աւետը և տուիկ տալով (1) քշեց պառնները և հեռացաւ։

(1) Ցառկատեղով։

— Գնա՛նք, գաղէ՛, հրկնէց Ջէհրան մեղմօրէն և նոքա ուղեորուեցան դէպի վրանները։

Ձանազարհին նրանց հանգիստէց փոքրիկ Աւետը, որ պառնները իրեն առաջ տուած, արօտատեղիէ էր վերադառնում։ Դադէ Մէրան կանչէց իրեն մօտ և դերկելով կուշտ կուշտ համբուրէց նորա երեսները, իր որդու կարօտը թոռնից առնել կուզէր։ Մայրը գորովալից աչքերով նայէց իր որդու վրայ և մխիթարուէց։

— Հօէմքն (զաւակս), պառնները գոհ տար, չուտով տուն արի, չերգնաս ընկերներիդ հետ խաղալու։

— Յար սաքիմքն, սար ճավիմքն (գլխիս վրայ, աչքիս վրայ), ասաց Աւետը և տուիկ տալով (1) քշեց պառնները և հեռացաւ։

(1) Ցառկատեղով։

Նահապետական ժողովրդներէն և հարաւային արեւելքէն՝ դարերը ազատութեան մէկ խոչընդոտող մոլեռանդութիւնէն. այս երեք մոլութիւններն անդրդուելի պատուարի մը պէս չրջապատած ըլլալով Հայաստանը, իրենց ուրոյն ուրոյն ազդեցութեան տակ չգած են նորա բնակիչները։ Ըրշմունքց թափառութեան օրով, երբ Հայաստանի դրացիներն էին հնուվմայեցի քաղաց լիգեոններն և վերջացի քաղաց բռնակներն, Հայաստան ևս արտադրեց նոցա մրցակից Տիգրաններ, Միհրդատներ և Արտաշէս։ ներ։ Նոյնպէս որմգպական կրօնք իւր պատմնակէտք հաստած պահուն, Հայաստան նոցա դենպահներուն մրցակից արտադրեց Գովհէփ կաթողիկոսներ, Մեսրոպ Մաշտոցներ, Ղեոնդ երէցներ, վարդաններ, վահաններ և գարեգիններ։ Ջարմանալի չէ ուրեմն որ այսօր ալ յաւալ եկած են պժգալի անբարոյականներ, անգութ բռնապետներ, ծայրայեղ հոսանքներ և տգիտութեան յամառ պահապաններ. այս բոլորը մեր մէջ յաւալ եկած են մեր չրջակայքերը տիրող ոգեղց ազդեցութեան մեր ազգին վրայ ըրած ներգործութիւնէն։

Դարձեալ՝ Հայաստան, աշխարհագրական տեսակէտով, լինելով Եւրոպայի և Ասիայի միչև ձգուած կամուրջ մը, Հայերը բնական միջնորդ գարձան ոչ միայն Եւրոպայի գործարանաց արտադրութիւններն Ասիայի նահապետական երկիրները ցրուելու և փոխարէնն Ասիայի հարստութեանց, խնկեղէններու, բրդեղէններու և ուրիչ նախնական արտադրութեանց հետ միասին և ոսկիները Եւրոպա փոխադրելու, այլ նաև Եւրոպայի քաղաքակրթութիւնն յԱսիա, և Աւետարանի ճշմարտութիւնը փոխադարձաբար յԵւրոպա փոխադրելու ալ գործիք մը դարձան, չմոռնալով ամեն առթիւ իրենց փոխադարձ. նեղէն, իրենց հաճելի եղեցածնէն մաս մ'ալ անշուշտ իրենց համար պահելու։ Այսպէս հայ վաճառականները, որոնք առհասարակ կեդրոնացած են քաղաքներու մէջ, իրենց վերապահելով եւրոպական առ. րանաց հետ քրջական մոլութիւնները մաս մը և Հնդկաստանէն եկած հասարակածային ապրանքներու հետ միասին նոտպանելու ճոխ ու փարթամ կենցաղավարութիւնէն մաս մը, դարձան մեկ և շուայտ ժողովուրդ մը, որմէ բնական էր սպասել որ, օր մը չէ օր մը, իր գեղեց ու չուայտ կենցաղավարութեան կարիքները գոհացնելու համար, բանանար իր գաչտերն հոզագործ և կամ լեռնցի ազգատ նզթորը վրայ. և այս ևս մինչ մեկ կողմէն գաչտերն և լեռնցի Հայերը քաղաքացի Հայոց ապրուսները լինելու կը վարժեցնէր, միւս կողմէ ներքին դժգոհութիւնները ասիի կատարին էլեող բռնապետներուն Հայոց ներքին կեանքին մէջ մանելու, նոցա նիւթական և բարոյական դժբերը չափելու, քնաւորական և ազգային երկպառակութեանց որոշներ անրմանելու, հուսկ ուրեմն և զայնս իրենց բռնապետական կրից մահաբեր մանգալին անպայման զոհ ձգելու։ Սակայն այս բոլորին պիտի կրնայինք գարման մը տանիլ, եթէ միայն կամ քիչ մը դե-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԱՄԷ

(Գաղիեր ըրգական կեանքից)

(Շար. 33րդ թուէն եւ վերջ)

Սրկար երանք նստեցին Լալէ Ջորի ափին, լուռ նայում էին դէպի հեռուն, կարծես սպասում էին, որ հեռուից պիտի յայտնուէր իրենց որի խնդրածը։ Ջով էր օդը և ցով օդը ցովացնում էր նրանց այրուած դէմքերը։ Հեռուից լսում էր հովտի սրնգի մելամաղձիկ ու քաղցր ձայնը և արձագանքը ձայն էր տալիս Արտոսի ամեն կողմերից։

— Գնա՛նք, հա՛րս, ո՛ւր է, ասաց Դադէ-Մէրան։

— Ա՛խ, աչքերս խաւարէր, պապէ (1), ոտլէն ասում է թէ պղտոր ջուր երազում տեսնէն չատ վատ նչան է։

— Միծապէլն էլ վատ է, վրայ բերէց սկեատրը, երկու ձեռներն իրար կցելով։

— Վա՛յ, վա՛յ, վա՛յ, ի՛նչ անաքախտ ենք ձենէլ, ասաց Ջէհրան։

— Ի՛նչ ասած, Ջէհրան ջա՛ն. Թօդէն ինչ որ գրած է մարգու ճակատին, այն պիտի կատարուի. մեր ձեռքում է՞նչ կայ որ ի՛նչ կարողանանք անել։

— Ձակատագի՛ր... ասաց հարսը և լռեց։

* *

Այս գիչեր էր։

Արտոսի հարաւային լանջից հեռուտն մի մարդ բարձրանում էր դէպի վեր,

(1) Մայրիկ։

ԳԱՂԱՓԱՐ

Գ

Անցաւ մի քանի ամիս էլ։

— Հա՛րս, հա՛րս, ասաց մի առաւօտ Դադէ-Մէրան իր հարսին, այսօր չատ վատ երազ եմ տեսել։

— Ի՞նչ երազ, հետաքրքրութեամբ հարցրեց Ջէհրանը։

— Շատ, չա՛տ վատ է. ես վախենում եմ, որ իմ որդուն մի փորձանք է պատահել. սերտս էլ այսօր չատ ախուր է, չատ մաղուլ եմ (1)։

— Գատի՛ր, պատմի՛ր, խնդրեց հարսը անհամբերութեամբ։

— Ներպուսս տեսայ, Մամէն պղտոր պղտոր ջրերի մէջ լողում էր, ես էլ ափին կանգնած, —վա՛յ քօտանամ (2) ես, — ծիծաղո՛ւմ էի ու ծիծաղո՛ւմ։

(1) Ցխուր, մելամաղձոտ։(2)Հոգրանամ։

ԼՈՒՐԵՐ ՈՒՆԱԼԻՔՆԵՐԻ

Լրատուական գործակալությունների հաղորդումներով, Ֆրանսիայի նախագահ Ժորժ Պոմպիդուն ընդունել է Ֆրանսիայում Իսրայելի դեսպան Յակով Թեհոային, որը հանձնել է իր հավատարմագրերը։

Ինչպես հայտնի է, Ֆրանսիան 1967 թ. հունիսյան պատերազմից հետո դադարեցրել է զենքի մատակարարումը Իսրայելին։

Ֆրանսիայի նախագահ Ժորժ Պոմպիդուն ընդունել է նաև Ֆրանսիայում Ալժիրի դեսպան Ահմեդ Բենհամուդային, որը հանձնել է իր հավատարմագրերը

կրցած են գտնել և կը գտնեն մեր մէջ, անհուշտ զարմանալի չէ տեսնել որ Լոնտոնաբնակ հայերու մէջ ալ կը գտնուին այսպիսի Մխուէնան մը մի. ամատաքար հեռատեսներ։

Ահա այսպէս, Լոնտոնի մէջ մեր մը. տապրած նպատակայարմար և ցան. կալի միութեան մը իրագործմանը առ այժմ խոչընդոտ ըլլալէ զատ ուրիշ ո. չինչ կրցան տանել ատոնք։ Իսկ թէ այս վիճակի մէջ Լոնտոնաբնակ հայե. րու աղէամիտ մասը ի՛նչպէս վարուե լու է և թէ ի՛նչպիսի ազգային միու. թիւն մը պէտք է այս տեղի համար, ես այդ մասին իմ կարծիքներս քիչ առնէն կը յայտնեմ ուրիշ նամակով մը։

ՄՆԱՑԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Տիար Յ. Զաքըրեանի հատանու. թեամբ հանգանակութիւն բացուած է իր նիւթական շատ կարօտ վիճակը գարմանելու և Ցաւրտան տպագրական առաքու Ճաքարդ պարագը վճարե. լու համար։

Ծանձնարարելու իսկ պէտք չկայ. դի ամէն հայ լսած և անունը գամ ան. ձամբ կը ճանչէ Դ. Տիար Զաքըրեան, որ շատ երկար տարիներէ ի վեր նը. ւիրած է ինքզինք Ազգային Դատին, թէ՛ Ջէյթունի պանծալի լերանց մէջ և թէ՛ անկէ դուրս գոհելով իր ամէն միջոցներն և որ կը տառապի այսօր ի վաստա նիւթական ծայրայեղ անձ. կութեան մէջ։

Տարակոյս չունինք որ բարեսէր հայ ազգայինք անտարբեր չպիտի գտնուին և իրենց նուէրներով պիտի հաճին գոյատեւել Ջէյթունցի գործիչ մը։

Նուիրատուութիւնք կրնան ղրկուիլ «Իրաւունք»ի խմբագրատունը և գամ ուղղակի իրեն Տիար Յարութիւն Զա. քքըրեան վաստա Mr.HarouthunTcha. kerian Varna (Bulgarie) հասցեով։

Եթէ նիւթական միջոցները նուէրն, Տ. Յարութիւն Զաքըրեան մտադիր է փոխադրուիլ ի Կիպրոս, որ կեւիկեոյ մօտ գտնուելով, կրնայ անոր խնա. գրուած առողջութեան նպաստաւոր լինել իր օդով և կլիմայով։

(Իրաւունք)

ՀԱՄԵՍՏ ԲԱՐԵԳՈՐԾՆԵՐ

Մեզ կը հաղորդեն հետևեալը.

Մեր ժողովրդի մէջ միշտ անպակաս եղած են այնպիսի անձինք որոնք հոգ. ւով և ղգացմամբ հարուստ լինելով, նիւթական մեծ հարստութիւն դէպած անուանի անձերէն բազմաստիճան դերակշիռ դիրք մը ունեցած են ի. րենց բարեգործութեամբ։

Ահա այդ կարգի բարեգործներէ մին է Քէհեաէի Մարկ դիւղի բնա. կիչներէն Տիար Գրիգոր Յակոբեան որ այժմ հիւանդ կը գտնուի։ Այս անձ իր վաղեմի բարեպաշտական սո. վորութեան համեմատ, այս անգամ ալ դիւղին երեսփոխաց և մտաւորական Ձերբահան Յովհաննէս աղան դի մումին վրայ բարեհաճեցաւ Մարկի Տ. Մուքիտա քահանայի մէկ կարևոր արտը, բացի փոխանցման գործողու. թեան ծախքերը վճարելէ, գնել 40 օսմ. ոսկւով և Ազգին նուիրել դերեզ. մանատուն ըլլալու համար. պէտք մը որ ժամանակէ մը ի վեր յոյժ զգալի էր և ահա այս պատուական Հայը որ շատ պարագայի մէջ ազգասէր պաշտ. պան եղած է, իր այս բարեգործու. թեամբ մեծապէս ուրախացուց մեր սիրտերը։

Երբ ազատագրութեան հրաւիրող կոչնակները չարունակ կը հնչեն մեր ականջներուն, պէտք է որ այդ հրա. ւէրին արժանի ցոյց տանք մեզ մեր ազգասիրական գործերով։ Հայրենիքէ ազատութեանվրայ մտածելով մէկտեղ, պէտք է չմոռնանք որ մեր հայրենիքը չատ մը պէտքեր ալ ունի։ Ապագան ներկայի ծնունդն է և ապագային հա. մար աշխատիլ ուզած ժամանակ պէտք է ներկան ալ անտես չառնել։ Մեր հայրենիքի մէջ եկեղեցիներ և վար. ժարաններ աւերակ դարձած են. ո՞չ ապաքէն անոնք ալ մերն են, մեզի կը վերաբերին, մենք պէտք է հոգա. տար ըլլանք անոնց վերանորոգման։ Դրամով հարուստ բայց սրտով աղքատ հայերը թո՛ղ բարի օրինակ առնեն համեստ բարեգործներու առանցէն։

ՑԵՂԱԿԱՆ

Մեծ ցաւով իմացանք որ վաղուց Մարսկլի մէջ հաստատուած հայերէն Տիար Մկրտիչ Կարապետեան, ժամա. նակի մ'ի վեր ունեցած հիւանդութե. նէն չկրնալով ազատուիլ վերջապէս, երէկ աւանդած է հոգին, ծանր կըս կիծի մէջ թողով իր կին և երկու զա. ւակներ, եղբայրներն ու եղբօրորդի. ներն որոնք իրեն չուրջը բոլորած կը գտնուէին այստեղ։

Տ. Մկրտիչ Կարապետեան բնիկ հա. յաստանցի էր, Սերաստիա քաղա. քէն, ուրկէ Մարտիլ եկած, վաճառա կանների մօտ աշխատելով և փոքր առ փոքր յառաջանալով առևտրական գործին մէջ, յաջողած էր իրեն հա. մար բաւական լաւ դիրք մը չինել այստեղ և իր եղբայրներ ու ազգա. կաններ ալ բերել տալ հոս։ Իր քաղցր բնաւորութեամբ շատերի հա. մակրութիւնը շահած էր և տեղիս ամբողջ հայ գաղութը ցաւակից է իր տեսքամամ մահին համար։ Դիտ. 41 տարեկան էր։

Յուղարկաւորութեան խնամը հան. դէսը կը կատարուի այսօր (շաբաթ), առաւօտ ժամ 9ին, առաջնորդուելով իր բնակարանէ (Rue Pisançon, 10).

Մեր խորին ցաւակցութիւն կը յայտնենք իր վշտահար ընտանիքի, եղբայրներուն ու ազգականներուն։

* * *

Ուրիշ գոյժ մ'ալ։

Լրագիրը տպուելու պահուն իմա. ցանք որ Տիար Մարգիս Հալաճեան որ Քոնեէքսիոնի հիւանդանոցին մէջ գար մանուիլը գրած էինք արդէն, երէկ հոգին աւանդած է և այսօր մեր եկե. ղեցին բերուելով ժամը 2½ին պիտի կատարուի յուղարկաւորութեան հան. դէսը։

ՊԻՒՐՖԻԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կ.պոլսեն կը հաղորդեն Նոյ. 29ին հե. տեւեալները.

Ց. Ճիմ Հուիթոլ որը քաղաքէն կէս ժամ հեռուն 4 աւազակներ գերի բռնած տարած էին, 1500 օսմ. ոսկի փրկանք տրուելով արձակուեցաւ։ Բնաւ ապահովութիւն չկայ Զմիռնի շրջակայները ուրկէ պէպիփոքր-Ասիոյ ներսերը. ամեն տեսակ չարագործու. թիւններ կը կատարուին ամեն օր։ Տեղեկութիւն կուտան թէ քրիստոն. եաներին դէմ սաստիկ գրգռութիւն կը տիրէ։

Լուր կայ թէ վանի մէջ կատարած. ներ եղած են։

— Գալըքէսէրի մէջ հրդեհ ծագե. լով 200 տունի չափ այրեր է։

— Մարզուանի մէջ հրդեհ ծագելով 100ի չափ չէնքեր այրեր են։

— Բ.Դուռը հրաման ղրկեր է կա. րնի բնակիչներուն ապրուիւններ աւել ցունելու և համիտիէ հեծելազօրքերը նոր կազմակերպութեան մ'ենթար. կելու։

ԿՐԷՏԷ

Քանեէն հեռագրած են «Թէման. տարա»ին. «Ծունաստանի արքայորդի Գորկիոս իշխանը Մուտա պիտի գայ յունական արքունի դրօսանաւով մը. չորս տէրութիւններուն բերուքանչիւրն կոդմէն մէկ մարտնաւ պիտի ուղեկցէ իրեն։ Մուտա հասած ին պէս, ծովա. կալները պիտի պարզեն յունական դրօշակը ի 21 անգամ թնդանօթի պի. տի արձակուի։

«Ծովակալները երէցպետները պաշ. տօնակիցներ պիտի ներկայացունէ իշ. խանին որ հասնելէն ծովակալներին փոխադարձ այցելութիւն պիտի տայ իրենց չոգենաւը։ Իշխանը չոգենաւէն ելած ին պէս, կառքով պիտի երթայ Քանեա ծովակալներին հետ մէկտեղ որոնք կղզիին կառավարութիւնը ի. րեն պիտի յանձնեն այդ քաղաքի մէջ։ Ծունական գրօշակը պիտի պարզուի իշխանի բնակարանին վրայ և նորէն 21 անգամ թնդանօթ պիտի արձակո. ւի։»

— Քանեայի կը հեռագրեն դեկտ. 1ին հետեւեալը.

Կէս պաշտօնապէս կիմացուինն որ կրէտէի Գորկիոս իշխանը հոս պիտի հասնի ամսոս 18ին։ Կիմացուինն որ մրջպային գաստրանն իր գաստ. վարութիւններ գործադրելու վրայ է, մտերս իշխանին հոս հասնելուն պատճառով, որին պիտի թնդապրեն հաւանօրէն որ քնդհանուր ներսոյս. թիւն հրատարակէ։

Ամսոս առաւօտ ժամը 11ին, Ալբոթի. նի և Հալէթի ռազմանաւերը որոնց թիւը 8005ն աւելի կը լինէր, առաւ. կան նաւապետներն իրենց տալիք ձը. գած և ինքնավարութեան դրօշակը պարզած, եկան ներկայացան բարձ. րագոյն հրամանատարին։ Ճաշա. պարհին վրայ, միջազգային գօրքերն անոնց պատուելու համար իրենց դէն. քեր ներկայացուցին, ինչպէս նաև բարձրագոյն հրամանատարի պաշտօ. նավարի բակին մէջ ուր ռուս ծովա. կալը մի ճառ արտասանեց որով շնոր. հաւորեց կրէտացիներին թէ դիտեն իրենց ստացած ազատութեան ար. ժանի հանդիսանալ։

Նախագահը Ց. Պիաքիէնաքիս այդ ճառի պատասխանեց, կրէտացի ժո. ղովրդի քաջերին երախտագիտութեան զգացումները յայտնելով ազատարար տէրութիւններուն։ Ազատարարներն այդ ճառի ձայնակցեցան եռանգագին կեցցէներ պոռալով տէրութիւններին և ծովակալներուն համար։ Ռուս նաւա. գածուներն այդ ժամանակ չորս մեծ տէրութիւններու պատուին համար ա. նոնց ազգային երգերը նուագեցին։

Այդ ցոյցէ միջոցին մի յունական չոգենաւ եկաւ որ իրենց հայրենիք վերադարձող քրիստոնեայ քնակիչ. ներով լցուած էր։ Ասոնք ալ ցոյցին մասնակցեցան։ Անմիջապէս յետոյ ա. զատարձները սկսան չէնքերը յանձ. նել որոնց մէկ մեծ մասը վերջին դէպ. քերին մէջ իրենց հայրեր մեռած ոչ ազգականը բնչեր էին։

ԱՐՁԱԳԱՆՔԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լօրտ Քիչնէր Խարթումի մէջ ան. դլիական մի գօլէճ պիտի բանայ, ան. գլիական լեզուն ու ազդեցութիւնը ամբողջ Ափրիկէի մէջ տարածելու յա. տուկ նպատակով։ Այդ գօլէճի մէջ մահմէտական կրօնի ուսումը յորդե. լով մեկտեղ, տեզացիներին պիտի սո. վեցնուին մասնաւորապէս անգլերէն լեզուն, դիտութիւններ նայն։ Լորտ Քիչնէր հանդանակութիւն բացած է այդ վարժարանի հիմնադրութեան և պահպանման համար որ իրենց ժա. նակցութեամբ կը քալէ Լորտ Պալղըէրի և ուրիշ չատ ազդեցիկ ան. ձեր։

— Հանդուցեալ Լորիս Մելիքով հայազգի գօրավարի որդին Լուի Մե. լիքով որ գրամախտի դէմ սովորու. թիւն ունեցած էր, մեծ գումարներ կորանցուցած լինելով յուսահատաբար անձնասպան եղեր է։

— Հնդկաստանէն եկած լուրերը կիմացունեն որ մահմէտական մոլե. ռանդութիւնն սկսած է բաւական գժուարութիւններ հանել անգլիական կառավարութեան դէմ։ Ռուէիի հով. ին մէջ տարածուած է ապատամբու. կան շարժումը, իրեն գլուխ ունենա. լով մաս Մոլա անուն ֆագիրը որ յաջողութիւնը իր կուտակիցներուն քի. չը աւելցունելու վրայ է։

— Ընմանութի վիհէլմ կայսրն ու կայսրուհին գնկա. Վեն գերմանական հանդիսաւոր կերպով, իրենց ողջամբ վերադարձին համար խնճակցութեան հոս մը խօսեցաւ քաղաքագետը։

ԲԱՑՈՒԱԾ Է
ԲԱԶՄԱՎԻՊԻ
1899 ՏԱՐԻՆՈՑ
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ
ՅԱՐԿԱՒՈՐ ՓԻՆԴ Է
ՏԻՐ. 10=ՐՈՒՓԻԻ 4=ՏՈԼԼԱՐ 2
ԴԱՆԻԹՈՎ ՎՃԱՐՎԻՆ

ԲԱԶՄԱՎԻՊԻ խմբագրութիւնն

կը փութայ յանձնարարել թէ ԲԱԶՄԱՎԷՊԸ կը հրատարակուի ամէն ամսոյ սկիզբն։ Իւր անուան քսան կամ քսանհինգ հազարաթերթ տպաքանակ ունենալով, անոնց մեծ մասը կը հրատարակուի կամ աղջամուղջ հակիրճ, անհոգմնական քննադատութիւն մի կընէ։ «Բազմավէպ»ը մեր ընդ մէջ պիտի ներկայանայ հրատարակի կենսագրական, բանասիրական և իմաստասիրական յօդուածներու։ Նոր սերունդն սկսաւ «Բազմավէպ»ը իբրև պարբերական ուսումնասիրութեանց գործիք ընդունիլ։ Ասոր համար է որ գուրգ Հանուի մինչեւ որ Ափրիկեիսի բաժնորդագին 20 ֆրանգը (40 հատ 50 սանթիմոց) մէջտեղ դնելով չամբողջանայ Այդ ժամանակ միայն կրնայ պարպուիլ, տակի կողմէն կափարիչը դարձնելով. և պարպուելէն յետոյ նորէն կրնայ դոցուիլ 20 ֆրանգի մի նոր խնայողութիւն ալ գոյացնելու համար։

Գանձանակը դիւրաւոր փոքրիկ բան մ'է որ մինչեւ իսկ դրպանի մէջ կրնայ պահուիլ եթէ ուզուի։ Վրան չնուած կայ նաեւ քանակապատ մը որ գանձանակին մէջ ձգուած դրամները 5 ֆրանգի հասածին պէս, կը սկսի այնուհետեւ ցոյց տալ թէ մէջի դումարը ո՞րչափի հասած է։

«Խնայողական գանձանակ»ի գինն է 2 ֆրանգ։ Այդ դումար մեզ վճարողին կը ղրկենք գանձանակին հետ մէկտեղ մի ստացագիր որի վրայ նշանակուած կը լինի գնողի անունն ու հասցէն։ Եթէ ՄԻԵՒՆՈՅՆ ԱՆԶԸ, առանց ուշանալու ժամանակին բաժնորդագրութեամբ Արմենիոյ լրագրի տարեշրջանի սկզբէն (օգոստոս ամիս), 18 ֆրանգի հետ մէկտեղ յիշեալ ստացագիրը վերադարձնէ Արմենիոյ խմբագրութեան, ամբողջ մէկ շրջանի բաժնորդագրին 20 ֆրանգը վճարած կը համարուի, որով «Խնայողական գանձանակ»ը ձրի կը մնայ իրեն։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Լոյս տեսաւ

ՐԱՖՖԻ

ՍԱՄՈՒԷԼ

պատմական վէպը

Ա. Բ. Գ. Գիրք

Հեղինակի վերջին պատկերով

Գինն է 7 շիլինգ

Իսկ «Դաւիթ-Բէկ» հատոր Ա, Բ և Գ վերջապահով և «կայծեր» հատոր Բ. լիակատար, լոյս պիտի տեսնեն ներկայ տարեսկզբում, որոնց բաժանորդագրութիւնը շարունակւում է. երկու գրքի միասին բաժնորդագինն է՝ 10 շիլինգ. իսկ լոյս տեսնելուց յետոյ կարժենան 14 շիլինգ։

Ցանկացողները թէ՛ Սամուէլի և թէ՛ Րաֆֆիի մեւս երկերի համար, կարող են դիմել այս հասցէին

Mme Raffi
270, Uxbridge Road.
Shepherd's Bush,
London W.

ՄԱՄՈՒԱՐ ԳԻՒՂԵՐ

Արմենիոյ խմբագրատան մէջ

ծախու կը գտնուին հետեւեալ գիրքերը որոնց առջեւ նշանակուած գիները մէջ հաշուուած է նաեւ ղրկելու գնորդի ծախքը։

Ծրարները ապահովագրուած (recommandé-registered) առնելու պարագային ղրկողը պէտք է որ ամէն մէկ ծրարի (մինչեւ 2 քիլօ) համար 25 սանթիմ ապահովագրութեան ծախքը վճարէ։

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒ

(Ն. ՊՕԼՈՅՈՍ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ԱՒԴՈՒԻԱՅ ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐՔԱ ԱՇԼՂԱՐՏԻ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած ի Վենետիկ ընտանեկան սխալ պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ անբաղդական մի հայր թէ ոգեկան ուժով վարքագրչքով արեւմ՛ չարիք-ներէն պատճառ դարձած է և վերջի վերջոյ ինք ալ իւր արդու ձեռքէ ոչնչանուած և անհետացած է աշխարհէ։ Գինն 1 ֆրանգ, (75 սանթիմ)։

ԺԲ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Ա. ՓՈՓՈՒԴՅԱՆՑ

ՆՄՈՇՆԵՐ

Ա. ՓՈՓՈՒԴՅԱՆՑԱՆ

ԳՐԱՒՈՐ ՈՏՁԱՆԱԻՈՐՆԵՐԷՆ

Ա. Փոքիւսուպալեանի գրած հայրեր. նատիկական ոտանաւորներէ մի քանիսն ամիսներուն մէջ իրենց նմոյշներ պատկան քաղաքներէն մէջ և պատկան ազատութիւններէ տակի ներքեւ գրած ոտանաւորներէն որոնք ժամանակին հրատարակուած չի լինելով կորսուած են այժմ։ Այն մի քանի ոտանաւորները որոնք իրենք նմոյշ ամիսներուն մէջ, ցոյն կը պահանջեն Կ. Պոլիս ապրող ազգային հրատարակիչներին մէջ՝ որոց վերահին ապագրութիւնն վազուց ատրէին ատրելուած է, և Ամերիկա լրագիրներին մէջ։ Նմոյշներէ մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ տըրուած են նաեւ թէ այդ ոտանաւորներ ինչ ազատութիւններուն տակ ներքեւ գրուած են։ Գինն (40 սանթիմ) 15 սանթիմ։

ՄԻ ՊՈՒԿԱՄ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ (ՋԱՔԱՐԻԱ ՍԹՈՑԱՆՈՎ)

ՏՐԱՆՍԵՐԵՆԷ ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ

ՄԵԿԻՒԷ ՓՈՓՈՒԴՅԱՆՑԱՆ

1894

Գուլկարիան անկախութեան հերոսներէ մէկին, Ջաքարիա Սթոյանովի, որ իր ընդունակութեան շնորհով յաջողեցաւ մի լեռնաբնակ դիւղացի հովուի պարզ վիճակէն հետզհետէ արհեստաւոր, վարժապետ, յեղափոխական գործիչ, խմբագրապետ և վերջապէս ազատ Գուլկարիոյ Սգայլին ժողովի նախագահ դառնալ խիստ հետաքրքրաշարժ կենսագրութիւնն է, ուր աշխատութեան արժանի տեղեկութիւններ կան նաեւ Գուլկարիոյ Թուրքի լուծէն ազատելու աշխատող պուլկար հայրենասէր յեղափոխականներուն գործունէութեանը մասին։ Սկիզբը գրուած է նաեւ հեղինակին, Բրօֆեսօր Լեւի Լըժէի, և Թարգմանչին միջեւ եղած թղթակցութիւնը այս գրքի հայերէն թարգմանութեանն առթով։

Հեղինակը չատ իրաւամբ կը գրէ իր յառաջաբանի վերջ թէ «Ջարմանք պիտի պատճառէ ինձ եթէ ընթերցողներէ հետաքրքրութիւնը չարժի պետական մարդ դարձած մի դիւզացիի այս վաւերական պատմութեան վրայ։»

Գինն է փոստի ծախքով մէկտեղ 1 ֆրանգ և 40 սանթիմ։

Ցարածելու համար մեծ քանակութեամբ առնողներին 25 % զեղչ կ՛ընենք։

(Գարսկաստանի Հայերին համար 1 ֆրանգ է։

ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱՒ (1794–1894) ՅՈՒԲԵԼԵԱՆ ԳՈՅԱԿԸՐ

Հայ ազգին մէջ լրագրի սկզբնաւորութեան գարադարձին առթով 1894 թուականին հրատարակուած այս միւռնայ դիրքով և լուսատիպ (phototypique) չքեղ պատկերի մեծութիւնն է 50×35 հարիւրորդամէթր և տպուած է 70×45 հարիւրորդամէթր քարտոնի (carton) վրայ այլ և այլ ընդգրկումն։ Մէկտեղը գրուած է հայ լրագրութեան հիմնադրին, Տ. Յարութիւն ՔՀՆ. Շմաւոնեանի, պատկերը և բուլորթիքը՝ 1894ին հայերէն լեզուով հրատարակուող բոլոր լրագիրները, անոնց դրչթիթ ամէնքի խմբագրապետներու պատկերներովը։

Գինն է 4 ֆրանք, ճանապարհածախքը մէկտեղ հաշուած. իսկ Գարսկաստանի համար 2 ֆրանք և 50 սանթիմ։

***

Գալէնքեարեան Հ. Գ. — Գատուածութիւն Հայ լրագրութեան իւ սկզբանէ մինչեւ մեր ժամանակը. Հատոր Ա. 1794–1860։ Մէկ լուսատիպ պատկերով։ Գինն է, ճանապարհածախքովը մէկտեղ, 2 ֆր. և 50 սանթիմ.։

Վերոգրեալ թէ՛ պատկերը և թէ՛ դիրքը կարելի է առանալ Արմենիոյ խմբագրատունէն, արժէքը կանխիկ ղրկելով։

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ ՍԻՐԱՍԱՆԻ ԳԱՏՓԵՐԸ

Ճանկական բանութեան նահատակ եղող Խորէն Նարպէյ-Լուսինեան Սբբ. Բաղանի պատկերը ընտիր թղթի վրայ տպուած կը ծախուի Արմենիոյ խմբագրատունը։ Գինն է 65 սանթիմ, փոստի ծախքը խմբագրատունէն վճարուելով։

ՏՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ
Ա. ՓՈՓՈՒԴՅԱՆՑԱՆ

ՄԱՐՍԷԼԻՍ
Հաստիքեմ տպարան Ա. Փոքիւսուպալեանի
Le Gérant : François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie et Papeterie du Midi
Quai du Canal, 9